30/01/2023

Οικουμενικός Πατριάρχης: “Υπερασπιζόμεθα μια παιδεία που μεταδίδει στη νέα γενιά πνευματικές αρχές και ανθρωπιστικά ιδεώδη”

Πατριαρχεία / Οικουμενικό Πατριαρχείο

Με ιδιαίτερη λαμπρότητα τιμήθηκε στο Σεπτό Κέντρο της Πρωτοθρόνου Εκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως, τη Δευτέρα, 30 Ιανουαρίου 2023, η μνήμη των Τριών Ιεραρχών και «Προστατών των Γραμμάτων».

Στην ομιλία του ο **Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος** αναφέρθηκε στους τρεις Πατέρες και Οικουμενικούς Διδασκάλους της Εκκλησίας και στην προσφορά τους ιδιαιτέρως στην νεότητα και την παιδεία της, στην θεολογία, και στη δημιουργική σύζευξη ελληνικής φιλοσοφίας και Χριστιανισμού, επισημαίνοντας, χαρακτηριστικά, ότι "*η μνήμη των Τριών Ιεραρχών δεν είναι αναφορά εις το παρελθόν, αλλά εις μίαν αεί ζώσαν εκκλησιαστικήν παράδοσιν θεωρίας και πράξεως, η οποία είναι ο δείκτης διά την πορείαν μας προς το μέλλο*ν."

Ο Παναγιώτατος, σε άλλο σημείο της ομιλίας του, έκανε ιδιαίτερη αναφορά στη σημασία της σημερινής εορτής, και στην ουσιαστική συμβολή της Εκκλησίας στα γράμματα και τον πολιτισμό. Τον Παναγιώτατο προσφώνησε ο κ. **Παντελεήμων Παναγιωτίδη**ς, νέος Πρόεδρος της Εφορείας της Πατριαρχικής Μεγάλης του Γένους Σχολής.

Η ομιλία του Οικουμενικού Πατριάρχη

Ως γνωστόν, κατά το έτος 1841, η εορτή των Τριών Ιεραρχών εθεσπίσθη εις την Ελλάδα επισήμως ως «ημέρα των ελληνικών και χριστιανικών γραμμάτων». Είναι ιδιαιτέρως σημαντική η προβολή της συνδέσεως αυτής της ελληνικής και χριστιανικής παιδείας εις το έργον των τριών μεγάλων Διδασκάλων. Εις την εποχήν μας, βεβαίως, οι εκπρόσωποι της προοδευτικής Παιδαγωγικής, η οι δήθεν οι εκπρόσωποι της προοδευτικής Παιδαγωγικής, πιστεύουν ότι δύνανται να ομιλούν περί ανθρωπισμού, εκσυγχρονισμού και προόδου και να περιθωριοποιούν ή να αγνοούν τον Χριστιανισμόν και την προσφοράν του εις τον τομέα του ήθους, της παιδείας και του πολιτισμού.

Την ουσιαστικήν συμβολήν της Εκκλησίας εις τα γράμματα και τον πνευματικόν πολιτισμόν μας υπενθυμίζει μετ' εμφάσεως η σημερινή εορτή. Η πείρα της ανθρωπότητος επιβεβαιώνει ότι η διαπαιδαγώγησις της νέας γενεάς είναι εγχείρημα δυσχερές και ιδιαιτέρως απαιτητικόν. Εις τα εγγενή προβλήματα του παιδαγωγικού έργου έρχονται σήμερον να προστεθούν πρωτόγνωροι περιστασιακαί δυσκολίαι. Ο ιλιγγιώδης ρυθμός των αλλαγών βαθαίνει το χάσμα μεταξύ των γενεών εις θέματα νοοτροπίας, αξιών, νοηματοδοτήσεως και προσανατολισμού της ζωής. Η κυριαρχία των νέων τεχνολογιών εις τον χώρον της εκπαιδεύσεως ισοδυναμεί, ως εγράφη, «με το άνοιγμα μιάς θαυμαστής πύλης.

Όμως, και συχνά αθόρυβα, κλείνουν πολλές άλλες μικρότερες πύλες, όχι λιγότερο πολύτιμες». Οι μαθηταί και αι μαθήτριαι, εκτός από τους ηλεκτρονικούς υπολογιστάς, έχουν ανάγκην από φιλίαν και συνεργασίαν με τους συμμαθητάς, από διδασκάλους που είναι περισσότερον από «διευκολυνταί μάθησης», από επαφήν με την φύσιν, από κοινωνικάς εμπειρίας, από πνευματικήν τροφήν. Δυστυχώς, τα ηλεκτρονικά μέσα και το διαδίκτυον λειτουργούν σήμερον ως κυριωτέρα πηγή αξιών, εις το κέντρον των οποίων ευρίσκεται το άτομον και αι ανάγκαι του. Εις την εκπαίδευσιν δεσπόζει η καλλιέργεια του εαυτού, η χρηστική γνώσις, το έχειν εις βάρος του είναι. Λέγεται συχνά, ότι τα σχολεία μας παράγουν ανθρώπους «ανύποπτους για τα ουσιώδη της ζωής».

Ο άνθρωπος δεν καλύπτεται υπαρξιακώς με την συνεχή ενασχόλησιν με τον εαυτόν του και την ικανοποίησιν των υλικών αναγκών του, αλλά επιθυμεί να μοιράζεται την ζωήν, να έχη κοινωνικήν παρουσίαν, να αφιερωθή εις ένα σκοπόν πέραν από τον εαυτόν του. Ο εαυτοκεντρισμός συρρικνώνει την ανθρωπίνην ύπαρξιν. Όντως, υποσιτίζομεν πνευματικώς τους νέους ανθρώπους, όταν τους καθοδηγώμεν να γίνουν τεχνοκράται και ατομοκεντρικοί. Μόνον μία παιδεία αξιών, η οποία σέβεται την πνευματικήν φύσιν του ανθρώπου, δύναται να λειτουργήση ως μίτος της Αριάδνης, διά να εξέλθη ο άνθρωπος εκ του λαθυρίνθου της κλειστότητος. Δεν υπάρχει αληθής πρόοδος, εάν δεν σεβώμεθα τας πνευματικάς αξίας. Η πίστις εις αυτάς λειτουργεί ως πηγή εμπνεύσεως, οξύνει το αισθητήριόν μας διά το δέον και το πρακτέον.

Αυτή η παιδεία, η οποία δίδει κατεύθυνσιν εις την ελευθερίαν των νέων, την στρέφει προς το αγαθόν, προς το κοινόν καλόν, προς την ευθύνην και την αλληλεγγύην, είναι η παρακαταθήκη των Τριών Ιεραρχών. Πρόκειται περί μιάς παραδόσεως, η οποία έσωσε και ανέδειξε το Γένος μας κατά το παρελθόν, είναι το ζητούμενον εις το παρόν και εγγυάται την πνευματικήν και πολιτισμικήν επιβίωσιν εις το μέλλον.

Ο άνθρωπος δεν είναι απλώς μία βιολογική οντότης, ούτε μία οικονομική και καταναλωτική μονάς. Διψά διά νόημα, διά την αλήθειαν, διά προσφοράν, διά την πραγμάτωσιν αξιών, διά την αιωνιότητα. Όντως, ο άνθρωπος δεν ζη «επ’ άρτω μόνω». Όπως σημειώνει σύγχρονος στοχαστής, το Βιβλικόν «Ουκ επ’ άρτω ζήσεται άνθρωπος» (Ματθ. δ’, 4), εμπερικλείει την αλήθειαν ότι αυτός που ενδιαφέρεται αποκλειστικώς διά την επιβίωσίν του, δεν θα κατορθώση να επιβιώση. Αι πνευματικαί αρχαί δεν έχουν σημασίαν μόνον διά το ευ ζην και τον αιώνιον προορισμόν μας, αλλά και διά την ιδίαν την επιβίωσίν μας.

Η ιδία η ζωή της Εκκλησίας είναι μία ρωμαλέα πρότασις παιδείας. Είναι μία νίκη εναντίον όλων των δυνάμεων, αι οποίαι απειλούν την ιερότητα του ανθρωπίνου προσώπου και την ακεραιότητα της δημιουργίας. Η Εκκλησία τοποθετεί απέναντι εις τον εαυτοκεντρισμόν και την αδιαφορίαν διά τον πλησίον την αυθυπέρβασιν και το ζητείν «τα του ετέρου» (Ρωμ. ι’, 24), απέναντι εις το έχειν και το ακόρεστον «πλέον έχειν» το είναι και το μετέχειν, απέναντι εις τον «ανθρωποθεόν» τον «Θεάνθρωπον», απέναντι εις την εκμετάλλευσιν του φυσικού περιβάλλοντος την ευχαριστιακήν χρήσιν της κτίσεως, απέναντι εις την αχαρίτωτον ενθαδικότητα τον εν Χριστώ αιώνιον προορισμόν του ανθρώπου.

Η Αγία του Χριστού Μεγάλη Εκκλησία συνέβαλε εις την παιδείαν όχι μόνον με την ζωήν της, αλλά και διά της ιδρύσεως και λειτουργίας Σχολείων και Ακαδημιών, διά της προσκλήσεως σοφών διδασκάλων, διά της πολυδιαστάτου προαγωγής της θύραθεν και της κατά Χριστόν παιδείας. Και σήμερον συνεχίζει αυτό το μορφωτικόν και μεταμορφωτικόν της έργον, διά να μη χαθή η ιδέα του διδασκάλου και του μαθητού, το πνεύμα μαθητείας ως στάσις ζωής, διά να παραμείνη η διδασκαλία μετάδοσις γνώσεων και αξιών, διά να προσανατολίζη η παιδεία την νεότητα τα καίρια, τα αληθή, τα σεμνά, τα δίκαια και τα εύφημα.

Είναι γεγονός ότι ανέκαθεν η παιδεία διά να ανταποκριθή εις την αποστολήν της έπρεπε «να έχει άγρυπνο το μάτι της προς τα μηνύματα των καιρών, τις νέες συνθήκες και τις μεταβολές που επιτελούνται, τις νέες επιτεύξεις, και από όλα αυτά, με τους προβληματισμούς που δημιουργούν, να αντλεί ο,τι άξιο και ο,τι καλό για το δικό της έργο» (Β. Τατάκης, ο.π., σ. 627). Ανεφέρθημεν ήδη εις τον ρόλον των νέων τεχνολογιών εις την εκπαίδευσιν. Νέους προβληματισμούς αλλά και θετικάς προοπτικάς δημιουργούν διά την αγωγήν αι εντυπωσιακαί ανακαλύψεις εις την μελέτην και λειτουργίαν του εγκεφάλου.

Προφανέστατα, όσον λεπτομερέστερον γνωρίζομεν τον τρόπον λειτουργίας της διαδικασίας της μαθήσεως τόσον αποτελεσματικωτέρα θα καθίσταται και η παιδαγωγική παρέμβασις. Όμως, διά την Παιδαγωγικήν το κεντρικόν ερώτημα παραμένει, και εις την εποχήν της κυριαρχίας της επιστήμης, όχι το «τι είναι» αλλά το «τι οφείλει να γίνη» ο άνθρωπος. Συνεπώς, το ζητούμενον είναι η αξιοποίησις των επιστημονικών κατακτήσεων εις την παιδευτικήν διαδικασίαν, ώστε να λειτουργούν ως εργαλεία εξανθρωπισμού. Εξ άλλου, πίστις και γνώσις δεν είναι αντίπαλοι αλλά εταίροι και συνεργάται εν τη διακονία του ανθρώπου. Ως η πίστις, ούτω και η γνώσις είναι θεία δωρεά προς τον άνθρωπον. Είναι βέβαιον, ότι η απόρριψις των επιτευγμάτων της επιστήμης δεν αποτελεί ένδειξιν γνησιότητος της πίστεως εις Χριστόν.

Εν τω πνεύματι τούτω, υπερασπιζόμεθα μίαν παιδείαν, η οποία ομού μετά των επιστημονικών γνώσεων μεταδίδει εις την νέαν γενεάν πνευματικάς αρχάς και ανθρωπιστικά ιδεώδη. Το δε έργον της μεταδόσεως αξιών δεν δύναται να ασκηθή εις απρόσωπον περιβάλλον και διά μέσου μηχανικών διαδικασιών. Αυτήν την αλήθειαν εκφράζουν και τα λόγια του μακαριστού Μητροπολίτου Διοκλείας Καλλίστου (Ware) διά την εποχήν μας: «Ζώντας σε μια κοινωνία που μεγαλώνει ολοένα πιο ψυχρά και αδιάφορα, είναι χριστιανικό μας καθήκον να επαναβεβαιώσουμε το νόημα της προσωπικής κοινωνίας. Δεν πρέπει να επιτρέψουμε στις μηχανές να κυριαρχήσουν» («Το μυστήριο του ανθρωπίνου προσώπου», εις το έργον: Άνθρωπος και Κοινωνία, Πάφος 1991, σ. 22)”.

Θεία Λειτουργία στον Πατριαρχικό Ναό Αγίου Γεωργίου

Νωρίτερα, ο Οικουμενικός Πατριάρχης, χοροστάτησε στη Θεία Λειτουργία που τελέστηκε στον Πατριαρχικό Ναό του Αγίου Γεωργίου, συγχοροστατούντων των Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτών **Γέροντος Δέρκων κ. Απόστολου**, Φιλαδελφείας **κ. Μελίτωνα**, Μυριοφύτου και Περιστάσεως **κ. Ειρηναίου**, Μύρων **κ. Χρυσοστόμου**, Ικονίου **κ. Θεολήπτου**, Καλλιουπόλεως και Μαδύτου **κ. Στεφάνου** , Κυδωνιών **κ. Αθηναγόρα**, Σηλυβρίας **κ. Μαξίμου**, Σαράντα Εκκλησιών **κ. Ανδρέα** και Προύσης **κ. Ιωακείμ.**

Τον πανηγυρικό λόγο της ημέρας εκφώνησε ο Σεβασμιώτατος **Μητροπολίτης Ιωαννίνων κ. Μάξιμος.**

Εκκλησιάστηκαν οι Θεοφιλέστατοι Επίσκοποι Αλικαρνασσού κ. Αδριανός, Αραβισσού κ. Κασσιανός, Τράλλεων κ. Βενιαμίν, Δαφνουσίας κ. Σμάραγδος, και

Ξανθουπόλεως κ. Παΐσιος, Αγιορείτες Μοναχοί από τη Συνοδεία των Δανιηλέων και την Σκήτη του Αγίου Εφραίμ του Κατουνακιώτη, ο Εντιμολ. Αρχών Διδάσκαλος του Γένους κ. Κωνσταντίνος Δεληκωσταντής, εκ προσώπου της Αδελφότητος Οφφικιαλίων “Παναγία η Παμμακάριστος” και άλλοι Άρχοντες Οφφικιάλιοι της Μ.τ.Χ.Ε., η Εξοχ. κ. Renata Indjova, πρώην Πρωθυπουργός της Βουλγαρίας και Πρόεδρος του Βουλγαρικού Ιδρύματος Eisenhower, ο Εντιμ. Πρόξενος κ. Σταύρος Χριστοδουλίδης, εκ προσώπου της Γενικής Πρόξενου της Ελλάδος στην Πόλη, η Ευγεν. κ. Μαρία Κεφαλά, Βουλευτής Ιωαννίνων, η Εφορεία, ο Λυκειάρχης, Καθηγητές και μαθητές της Πατριαρχικής Μεγάλης του Γένους Σχολής, Καθηγητές και μαθητές άλλων Ομογενειακών Σχολείων, ο Εντιμ. κ. Δημήτριος Δερβεντλής, Πρόεδρος του Συνδέσμου των εν Αθήναις Μεγαλοσχολιτών με τα μέλη του Δ.Σ., Καθηγητές και σπουδαστές του Δ. ΙΕΚ Ιωαννίνων, καθώς και πιστοί από την Πόλη και το εξωτερικό.

Μετά το πέρας της Θείας Λειτουργίας, ο Οικουμενικός Πατριάρχης τέλεσε, όπως κάθε χρόνο, τρισάγιο υπέρ αναπαύσεως των ψυχών των αειμνήστων Ιδρυτών, Ευεργετών, Εφόρων, Σχολαρχών, Καθηγητών, Διδασκάλων, Επιμελητών και μαθητών της **Μεγάλης του Γένους Σχολής**.

Το απόγευμα της ίδιας ημέρας ο Παναγιώτατος παρέστη σε εκδήλωση στην Πατριαρχική Μεγάλη του Γένους Σχολή, κατά την οποία προβλήθηκε ντοκιμαντέρ για την ιστορία και την διαχρονική προσφορά της στο Γένος και στη σύγχρονη ομογενειακή εκπαίδευση.

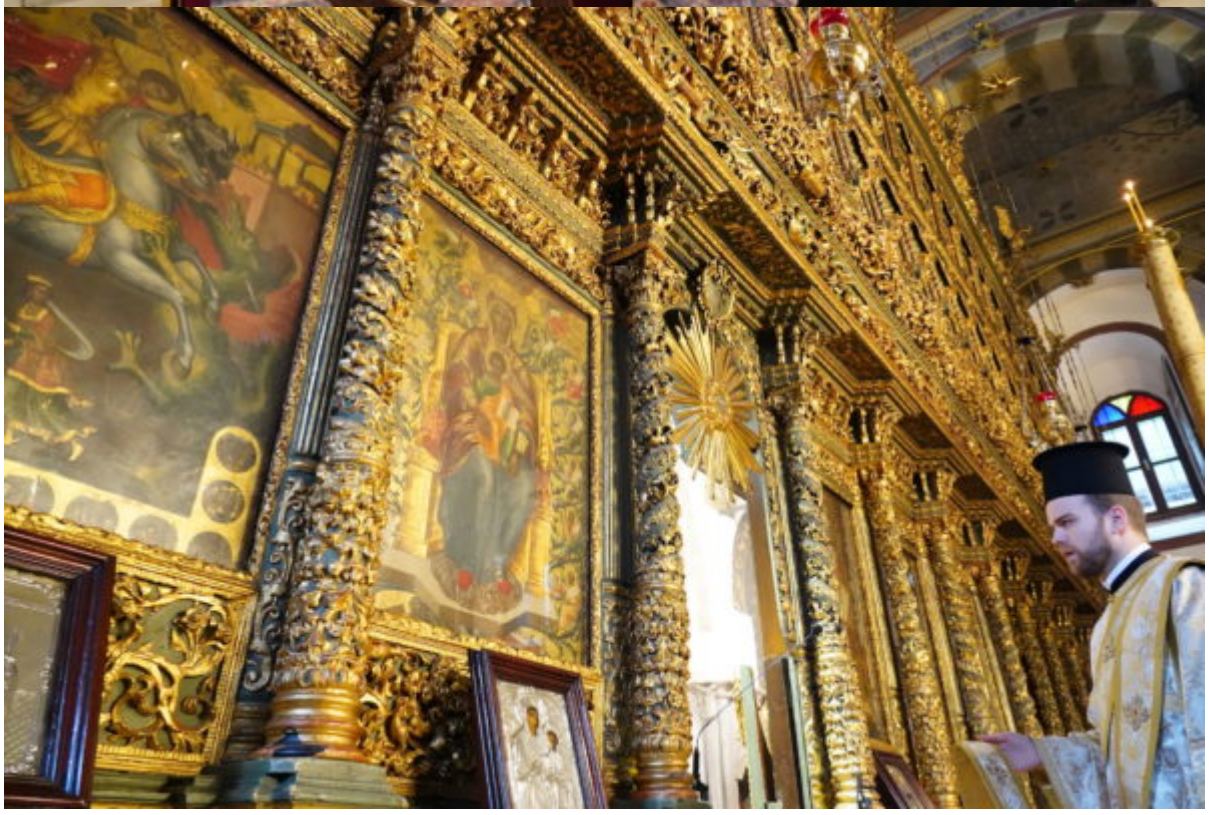

Φωτό: Νίκος Παπαχρήστου / Οικουμενικό Πατριαρχείο